

Цетиње, 10. децембра

У Цариграду се силно загријевају идејом о оснивању конфедерације балканских народа. То је, лијепо, чак шта више то је похвално и та нас тежња наших сусједа радује и загријева надом за бољу будућност Балкана, који је неслогом народа на њему, био и остао поприште највећих трзавица и најгорих односа.

Нарочито се одушевљено на пропагирање идеје о балканској конфедерацији дао парламентарни одбор, који се бави том идејом.

Он је у многим турским листовима „Јени Газета“, „Танин“ и др. публиковао позив за судјеловање око оснивања балканске конфедерације. Тај позив нађосмо и у бугарском службеном листу „Миру“.

Тај позив је управљен на парламенте свих балканских држава, па и на наш.

У прогласу се наглашава, да згодан положај тих држава сачињава добру основу за њихов слободни развитак. Није нужно, вели, говорити о политичким и економским важностима балканске конфедерације у опште и појединих држава наполе.

Доста је напоменути само то, да би таква конфедерација укинула једним махом национални антагонизам. Конфедерација не би била уперена против ниједне државе и не би имала никаквих агресивних циљева. Они се надају постати јаке, што ће обезбједити свој политички и економски развој, културне нужде и мир на Балкану. Они се надају, да ће тај потхват са усхићом поздравити сви пријатељи мира и да ће савезне државе бити важни фактор у мировној акцији. Они се не надају и не мисле, да та федерација буде данас или сјутра, јер су свјесни огромнога труда и велике борбе, коју ће морати издржати са противницима те идеје. Но они ће издржати борбу и коначно побједити. Код оснивања федерације мораће судјеловати и интересирани народи и ток догађаја, који ће прије или касње довести до овог савеза. Да се тај циљ сигурно постигне, морају се форсирати све оне појаве, које иду за зближењем балканских држава. Темелј конфедерације не може бити други, него територијални status quo тих држава. За пропагирање идеје о балканској конфедерацији они су основали у турском парламенту „савез балканске конфедерације“, а извршујући комитет тога савеза овлашћен је, да ступи у додир са присташама те идеје у парламентима сусједних држава, да се на тај начин концентрирају све силе у општем раду за ту идеју.

Као што се види, топле су жеље које загријевају овај турски парламентарни одбор. И њихово насто-

јавање живо је, а замај снажан. Зато се и мора вјеровати у искреност овог предузећа. Ово у толико више што и саме тешке прилике, у којима се сусједна царевина налази, јасно говоре, да им није до заваривања и обмањивања.

Ми на цио овај покрет не можемо гледати ни оптимистички ни пессимистички. Морамо на њ гледати трезвјено; онако како треба и мора да на њ гледамо.

У начелу смо за споразум и за споразуман рад балканских народа. Али ма како тај споразум почивао на подлози узајамности рачунској, он мора бити и искрен. Без тога се не да ништа, а још мање се да што у ту сврху постићи. Зато није довољно дати пристанак и ријеч, да се конфедерација прихвата, него је треба и свесрдно прихватити. Интереси балканских народа су укрштени. Међу многим чак и велике опрјеке постоје. Њих ваља загладити и отклонити. А то није лако. Није довољно прокламовати идеју конфедерације и њу усвојити, него је и треба остварити и на здраву подлогу поставити.

Интереси свију балканских народа захтијавају и императивно налажу, да одбију сваку нападу на Балкан са стране. Сада су, изузев Турске, сви ван опасности. Ни једној балканској држави за сада не пријети никаква опасност. Једина је Турка на нишан узета. Али што та опасност сада не постоји, то још и не значи, да је неће бити. Она ће већ постепено доћи. Нека се само продужи грабежна политика и настави продирање страних држава на Балкану, ма сад само и искључиво на штету Турске, већ по себи ће доћи опасност и за друге балканске државе, а већ да не говоримо колика је штета по многе од њих, ма и морална, ако државе са стране стану Турску да распарчавају. Кад се дочне Турска, доћи ће ред на друге и тако ће ићи редом, док се све не слисте. Из тога произлази да продирање са стране и ако штети само територијално Турску, опасност је за све балканске државе подједнако.

Противу навалe са стране на Балкан најбољи су и најприроднији бедем саме балканске државе. Да се бедем ојача једини је пут балканска конфедерација. Само с помоћу ње балкански народи се могу успјешно борити и своју независност чувати. Зато је и она од веома велике потребе, те је ради тога и у начелу прихваћамо и поздрављамо увјерени, да ће се општи интереси ставити на прво мјесто и да ће се искључиво њоме све балканске државе руководити при ступању у њу.

Ако се мисли на друго што, онда је излишно и траћити вријеме у раду за ову идеју.

Цетиња 10. децембра

Приликом дебате о монополи саби у босанском сабору посланик Шариф еф Арпаутовић је употребио непарламентарне ријечи: „Ја сумнам да су чиновници у министарству 100 000 круна украли на рачун овог офрета“. Због тога је од стране председништва кажњен искључењем са сједнице за 24 сата. Како је те ријечи поновио и посланик Карамхмедовић, то је и он исто тако кажњен. Ова казна изазвала је силну грају и протест у сабору, да је еје ниша била прекинута.

Из Мадрида јављају, да ће руски цар кумовати повореној Ђорџи шпанског краља Алфонза. Ово кумовање се сматра као велика наклоност Русије наспрам Шпаније.

Међу турском парламентом и владе дошло је до сукоба, јер турска влада намјерава да распусти парламенат и да промијени устав, чему се многи посланици противе. Држи се, да ће доћи до пада владе, којој се пребацује да апсолутистички влада.

Арпаутовић посланици изишао су у парламенту предлог, у коме нападају турску владу што не остварује обећане реформе у Арбаији, категорично тражећи да се реформе заведу. Како тај њихов предлог није још прочитан у парламенту, то су они тражили да се безусловно прочита, али се преко њиховог захтјева ћутке прешло.

У Задру се од стране грофа Атемса, управитеља највјешњих, чине припреме ради сазива далматинског сабора како би се омогућио рад у њему. Сабор ће се по свој прилици ускоро сазвати.

Будимпешти Хирзпап јавља из Букурешта, да је тамо наређена мобилизација војске, која је изазвала највеће узбуђење.

Поглед по свијету

Спољна Политика Русије — Рад аустриског парламента — Избори у Хрватској.

Ту скоро петроградско „Ново Вријеме“ и бечки „Waterland“ донјели су вијест како бечки крунови опет траже да се прикључе Русији. Сад та вијест потврђује и московско „Утро Русији“.

Ту нову оријентацију бечке политике особито жељно пресло још аустријски Франц Фердинанд, који, предвиђајући немогућност дугог опстанка садашњих савеза монархија, и увиђајући, да ће монархија у недалекој будућности имати да издржи сукобе у првом реду са својим садашњим савезницима, хоће за тај момент да нађе моћнијег и поузданог пријатеља. И тај пријатељ треба да буде Русија.

Како се према овим бечким жељама држи званична Русија, то је тешко рећи. „Руководитељи наше спољне политике“ вели „Утро Русији“ — држе се чудне тактике. Они се труде по могућности да са свима државама закључе савезе и споразуме. Русија је у званичном савезу са Француском и не у мање званичном споразуму са Енглеском. Али зато је ипак руска влада нашла могућност да уђе у „подсвјетски“ поразум са Немачком, исто онако као што је прије неколико година нашла неки тајанствени споразум са Италијом у Раковицију. Остала је још једина Аустрија, с којом се званична Русија није зближила. Сад су додуше с аустриске стране почели говорити „о приближењу и искреном пријатељству с Русијом.“ И више је него вјероватно, да Русија вјерна свом колективном систему савеза и споразума неће одбити ни ово „искрено пријатељство.“

Напошљетку ће званична Русија, везана са свих страна обвезама савеза и споразума и ушљед тога присиљена, да се у својој спољној политици руководи погледима и циљевима својих вјерних савезника и пријатеља, лако сметнути с ума властите погледе и циљеве Русије. Али то, очито, не задаје много бриге нашим дипломатским представницима „непротивљења злу“.

Али Русија, она Русија, која ће на својим многонапаћеним плећима имати да сноси плодове савремених дипломатских покушаја, има права да запита своје Метернихе:

— Не бојите ли се ви, што се сад у доба мира окружавате против буре мрежом савеза и споразума, који су међу собом противрјечни и један другог искључују, да ћете у одлучном, судбоно-

осим моменту остати у сјајној осамљености?“

У аустриском парламенту одговорио је председник министарства гроф Штирг на интерпелацију посланика Финка и др. и на интерпелацију посланика дра Адлера и дргова у погледу демисије бившега шефа аустро-угарскога генералнога штаба барона Конрада ил Хененорфа. Министар-председник вели, да се о читавој ствари информирао код министра иностраних послова грофа Ерентала и да е у стању казати шљедече: Демисија бившега шефа аустро-угарскога генералнога штаба настала је из сасвијем других разлога, него што су се колпортирала у јавности. Право је на страни владареве, који као врховни војни господар стоји у војним питањима изван устава. Он дакле мора свим огорчењем одбити све оне навалe посланика дра Адлера на престононашљедника и жалити, да се против обичаја парламентарнога могло догодити, да се један члан аустриске владалачке куће повукао у дебату. Може надале изјавити, да се на спољној политици онако, како ју мирољубиво већ од неколико година води министар иностраних послова, није баш ништа промијенило. За то нема ни оправдане бојазни, како се споменуло у кући, јер се од ове традиционалне политике не одступа. Парламенат је за тим наставе расправу о буџетској провизорији. Посланик Јарц тужи се, како чланови владе и владине већине познају земље на луку монархије само из „шлафкунеа“. Протестује против недошљеднога поступка са далматинским жељезницама и са реципроцитетом загребачкога свеучилишта. Да је аустриска влада чему, она бл висала у истојем питању једно писмо у Загреб, али да — ово би се писмо морало доставити преко Будимпеште. Пошто је још говорио посланик Цвајг, расправа је прекинута. На то устале далматински посланик др. Смодлака. Он вели, да ће се влада са парламентарним радом протурати док може, а онда ће навести владуину по § 14. Поступком владе хрватски су посланици из Далмацине принуђени, да се противе иностраној политици, поименце оној политици између монархије и Италије. Далматинци гледају на онај дио наше иностране политике другимачина него остали Јужни Славени и Славени уопште. Они хоће, да се успостави мир са Талијанима, јер је нужно, да се дође једнога модуса вивенди-а. Говорник прелази на то на односе између напредне странке у Далмацији и хрватске странке права. Вели, да се ова странка бави агитацијом, у коју ушлиће и име престононашљедника. Он је у вјерен, да престононашљедник нема са странком права никаквог посла, но увијерен је, да има моћних људи у Аустрији, који су са далматинским праванима у вези. Посланик Панц вели, да парламенат аустриски наизич лађи, која се насукала. Кад се неће моћи владати са парламентом, владаће се мимо њега и завести владуина по параграфу 14. Парламенат не може ни једне законске основе темелно да претресе. Вели, да влада има 600 милиона круна благачинских суншлага и да то даје банкама уз 2 по сто, док сама узамљује новац уз 5 по сто. Ова три постога чисти су губитака. Посланик др. Баљак ставља на министра-председника питање да ли му је познато, да је ц. и кр. војска употребљена у сврху насиља код избора у Хрватској. Председник изјављује, да ово питање не спада у компетенцију владе.

Примљена је законска основа о буџетској провизорији. То је било само тиме омогућено, што се Чеси гласали за ову провизорију. Међутијем из тога не излази да је дјелотворност парламента осигурана, без претходнога споразума између Нијемаца и Чеха.

Избори у Хрватској и Славонији у главном су завршени. И ако се не може рећи да су они дали позитивни резултат, ипак је влада из њих изашла побјеђена. Загребачки „Српски Гласник“ о томе пише:

„У знаку највећег насиља, најбезобзирније корупције и гажења закона, обављени су избори за сабор краљевина Хрватске и Славоније. Ученик Томашић привазиоа је у насиљу свога учитеља Круена. О слободи избора било би смјеш-

Кратке вијести

Њемачка и Аустро-Угарска о Дарданелима. „Frankfurter Ztg“, јавља из Цариграда, да је аустро-угарски амбасадор у четвртак дао изјаву министру Асимпашу, да је бечки кабинет за одржање садашњег правног стања, које одговара уговорима о мореузима, док се не нађе ријешење, које одговара интересима Турске и осталих сигнатарних сила. Аналогну изјаву дао је и амбасадор Њемачке, барон Маршал.

Промјена устава у Турској. У суботу је велики веизир објавио у комори, да влада спрема измену устава тако, да султан има право да комору распусти, кад дође с њом у конфликт, не питајући о том сенат, и друго, да за вријеме рата влада комору може одгодити. Али нијесу од великог интереса ова унутрашња турска уставна питања — устав је и онако на папиру; много је важнија изјава Саид-паше, да је ова промјена потребна већ и ради тога, што би у случају измирења са Италијом за Турску било нужно, да има једну таку, сталну владу. По томе се да закључити, да је Порта данас спремна за мир са Италијом.

Аустро-Угарска о Мароку. Издао је званични коминик, којим се објављује, да је бечки кабинет преко својих посланика у Паризу и Лондону дотичним владама саопштио свој принципјелни пристанак на уговор о Мароку. Али формални писмени пристанак даће бечка влада тек касније.

Руско-американски уговор. Петроградска телеграфска агенција овлашћена је изјавити, да је вијест о каквом протесту руског посланика против укидања руско-американског уговора од године 1832. посве измишљена.

Нападај на министра Лојд Џорџа. Министри Лојд Џорџ и Греј држали су у суботу на вече на скупштини суфражета говоре у прилог женског права гласа. Кад су се министри враћали са скупштине бацио је неки присташа женског права лимену кутија напуњену оловом на министре и погодио Лојд Џорџа у лице, на му је том приликом разрезана усница и озлијеђено лијево око.

Талијанско-турски рат. По званичним талијанским извјештајима пошљедњих дана није се догодило ништа важније ни у Трнполису, ни у Таури, ни у Аин-Зари. У четвртак је из Аин-Заре један ескадрон коњице помакнут напријед према Ацицији. Стање пред Бенгазијем је такође остало непромијењено. Ноћу између 14. и 15. предузела је једна чета Бедуина навалу на јужне талијанске шанчеве, али је одбијена, и Талијани при том нијесу имали каквих губитака. „Agencia Stefani“ јавља из Дерне, да је у петак подузето рекогносцирање према западу.

Енглески парламент закључен. У суботу је пријестоним бесједом закључена сесија енглеског парламента. У пријестолној бесједи интернационална питања нијесу готово ни споменута; вели се сумарно, да су односи са свима „трајно пријатељски“, да се владар радује, што је дошло до споразума између Њемачке и Француске у питању Марока, и да је Енглеска у рату између Италије и Турске строго неутрална.

Дневник

Краљ у Никшићу. Његово Величанство Краљ отпутовао је јуче на аутомобилу у Никшић.

Био у лову. Његово Краљ. Височанство Нашљедник био је прејуче у лову на Скадарском Језеру, откуда се истога дана пред вече вратио у пријестоницу.

Позоришно вече код Нашљедника. Прекисиноћ су чланови Нар. Позоришта у Двору Њихових Краљ. Височанства Нашљедника и Нашљеднице представљали „Чикину ку-

ћу“ од Мјасничкога. Позорница је веома укусно намјештена у удобном салону дворском на доњем спрату. Њихова Краљ. Височанства пружају тијем прилику својим милим Краљевским родитељима, да у пријатној топлоти у ужем одабраном кругу могу провести по које зимње вече, посматрајући из близине представљање лијепих позоришних комада. Представа је прекисиноћ отпочела одмах по вечери у 8^{1/2} часова. У првим су редовима сједили Краљ и Краљица и сви чланови Краљ. Породице, а за њима у осталим редовима чланови дипломатског кора са госпођама као и неколико наших великодостојника. Представа је на присутне учинила одличан утисак. На картонима, који су били раздијељени међу посјетиоце, била је, поред распореда на српскоме језику, оштампана на француском језику кратка садржина шаљиве игре тако, да су представу лако могли пратити и они чланови дипломатског кора, који не разумију српски. Између чинова службене су гостима разне понуде, а по свршетку представе, која је попраћена општим одобравањем, сви су посјетиоци пошли у дворску трпезарију, гдје су били послужени закуском.

Н. Скупштина. Послије четвородневне паузе јуче послјије подне Н. Скупштина је држала сједницу. Ова сједница је кратко вријеме трајала и на њој су извршене само неке формалности: прочитан је записник претходне сједнице, молбе и жалбе и писмена питања, па су затим прочитани и неки законски предлози, који су упућени одборима ради разматрања. Идућа сједница неће бити прије уторка.

Законски предлози. Пред Н. Скупштином се налазе још и ови законски предлози, о којима ће се рјешавати још у току овнијех дана, чим одбори буду с извјештајима готови: предлог закона о измјени тачке 2 § 41 закона о поступку судском у кривичним дјелима, предлог закона о таксама, предлог буџета државних прихода и расхода за идућу годину са два прилога: предлог буџета монопола дувана и пенције, помоћи и издржавања, и завршни рачун државних прихода и расхода за прошлу годину.

Парастос војводи М. Вучинићу. На 15. ов. мј. навршује се тачно година дана од смрти Војводе Мијајла Вучинића, првог црногорског дивизијара.

Покојни нам се Војвода не миче с ума. Како данас, тако ће нам и на вазда бити у живој слаткој успомени. Особито овом приликом, када су сви народни посланици на окупу, чисто нам је и необично и тешко без њега. — Покојни је Војвода сахрањен у Рогаме, његовом родном мјесту а у гробовима код развалина древне Дукље, гдје ће му синови и унуци на 15. ов. мј. држати годишњи парастос. Поживај мирно и спавај слатко, наш мили Војводо!

„Дубровников“ дописник. У биоградском „Пијемонту“ читамо: „Далматински лист „Дубровник“

донно је у своје броју од 14. тек. мјес. један допис из Биограда, од свога сталног дописника (Лугушког) у коме се послјије кађења радикалној странци (г. Лугушки је, узгред буди речено, добродошљиви сарадник „Самоуправе“), напада „Пијемонт“. Нама је безгранично равнодушно шта о „Пијемонту“ мисле они, који су на алову и ланцу диспозиционог фонда; али нам не може бити равнодушно то, што „Дубровник“, најрадије читани лист на Приморју, прима све и из сваочије руке. Кад је ријеч о Србији „Дубровник“ не би требао да се ставља у службу ниједне странке, већ да са једног вишег националног, свесрпског становишта, посматра развој догађаја у Србији. Ако хоће да се његовим дописима не одриче аутентичност и објективност „Дубровник“ не смије примати дописе од једног убогог типа, чије се моралне физиономије гнушају сви поштени људи у Србији.“ Под именом Лугушки крије се познати Никола Бркић, учитељ из Шибеника, који је до прије годину дана био уредник „Дубровника“ и као уредник „Српске Зоре“ учинио проневијеру у Дубровнику и одмаглио у Србију, гдје „на алову и ланцу диспозиционог фонда“ ни Црну Гору не оставља на миру. Из тога се види какво „честито друштво“ хоће да препороди нашу земљу кроз југословенске листове и ко их све натуткује на то.

Пропали кандидат. Какав је пропали кандидат за митрополита рашко-призренског најбоље се види из овог саопштења што га доноси биоградске „Вечерње Новости“:

„Јуче је инкогнито допутовао из Цариграда у Биоград г. архимандрит Василије (г. Богдан Раданковић), који је био кандидат наше пропагандске категорије за митрополита рашко-призренске епархије. Ваљда на путу да се сам рашчини, отац Василије је допутовао у цивилу и обријане браде“. Тврђење у нашем листу да се Раданковић закалуђерио само да би био на митрополитску столицу овим се најбоље поткрепљује.

Наше поште. Администрација нашег листа врло често добија од појединих претплатника жалбе на неуредно примање листа и поред тога што је од наше стране најозбиљнија пажња обрађена на тачност експедиције листа. И из грађанства нам такође стижу жалбе како им се врло рђаво уручују поштанске пошиљке, те писма која циљу дотична лица не примају или не примају писма, која се њима упућују. Колико се у томе дотјерало довољно је да наведемо само ово писмо једног нашег угледног претплатника из унутрашњости. Он нам пише: „Бива, да „Цетињски Вјесник“ никако не примам, т. ј.: један број примам, а четири наредна за њим броја не примам.“

Ако ми га Славно Уредништво шаље, то га узима на поштама на читање, ко хоће, што се и другим претплатницима случавало. Молим за то, да ми се „Цетињски Вјесник“ шаље у куверти, а трошак за то,

ћу да доплатим“. Овоме не треба коментара. Нека коментаришу они, који су за то позвани. Ми само надлежне молимо да ово зло искоријене и да овоме стану на пут. Главно је, да овако не смије остати.

Изјава. Од српског пјевачког друштва „Соко“ у Требињу добили смо изјаву, да ово друштво није корпоративно учествовало у манифестацијама Срба у Требињу, о којим је било ријечи у 86. броју нашег листа, када је и речено да је друштво пјевало неке пјесме. Учествовале су само личности, које су и чланови пјевачког друштва, онако исто као и соколског друштва.

Вријеме. Послије доста јаке кише јуче је поново огријало сунце када се и доста јак сјевер појавио. Студен постепено расте, али је још незнатна.

Поуке и савјети

Пожутјело цвијеће у саксијама. Кад нам у саксијама почне цвијеће да жути, то је знак, да се земља окисјелила; то се позлаје и по мирису. У том случају не остаје нам ништа друго, него то цвијеће пресадити у друге саксије, а при пресађивању треба и жиле мало поткратити.

Чист сој пчела. Да се одржи чист сој пчела, препоручује један искусан пчелар, који је с добрим успјехом учинио оглед, да се матици прије ројења поткрате крила на 2 мм. На тај начин она не може далеко да одлети од свога пчеланика, него се оплоди трутом из истог пчеланика.

Бршљан у саксијама. Дугачке, велике, ките бршљана гаје се посве лако у маленим саксијама, па онда могу да послуже за украс у становама, ходницима и степеницама. У саксијама успијева бршљан изврсно, кад се саксије испуне маховином, којој се придода мало добре шумске земље. Ову маховину и земљу у саксијама треба одржавати доста влажном, јер бршљан воле влагу. Преко љета треба под саксију подметнути подубљу чинију, у којој треба да има увијек довољно воде.

Књижевност

Јакшићева дјела. Књижевско-издавачки завод „Напредак“ у Земуну објављује читалачкој публици а нарочито претплатницима на дјела Ђуре Јакшића (Српски Класици I): На молбу веома многих српских читалаца, којима је тек о Новом Году ни могуће положити претплату, а и због велике накладе, *продужује се рок претплати на Дјела Ђуре Јакшића до св. Јована (7. јануара 1912)*. Одмах по том почиње експедиција и то овим редом, којим је претплата стизала. Моле се због тога скупљачи и повјереници, да чим прије саопште број и списак својих претплатника, да би се експедиција редовно могла обављати. Претплату треба исто-времено послати. *На неколико питања јављамо: Шта ми шаље Јакшићева Дјела отпочело је по претходном споразуму са Српском Књижевном Задргом, која у својим издањима неће више објављивати радове овога српскога класика.* — Увезани комплети, све четири књиге, у фино енглеско платно у оригиналним корицама са позлатом, стајаће само 2 К. више. Повез се може платити и при примању (per Nachnahme). Претплату за Црну Гору купи уредник *Борислав Сл. Минић*.

Стари мотиви. Књижара А. Рајнван на Цетињу објављује: „Стари мотиви“ пјесме г. Мићуна М. Павићевића већ су ушле у штампу те се уљудно моле г. г. скупљачи, да у *најкраћем року* изводе упућити писцу или издавачу, књижари А. Рајнвану, *новац и савјеске претплатника*, како би се њихова имена могла на вријеме у књизи оштампати.

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасана, мурала, јеловог, пињеговог, храстовог, буковог, сировог и нуханог. Паркета букова и храстова.

Греда тесаних сваке димензије. Горивог дрва и енглеског каменог угљена.

П.п. Бр. 39.

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински.